

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Filmalkotás 3D-s feldolgozásának szerzői jogi kérdései

Ügyszám: SZJSZT-16/11

A megkereső által feltett kérdések:

1. Az eredeti, 1986-ban készült M. 1. című analóg kétdimenziós filmalkotás (a továbbiakban: eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás) felhasználásával készülő digitalizált háromdimenziós filmváltozat (a továbbiakban: digitalizált 3D filmváltozat) – figyelemmel a gyártó cég által tervbe vett változtatásokra – vajon önálló egyéni eredeti származékos műnek minősül-e? A digitalizált 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotás átdolgozásának tekinthető-e?
2. A 3D filmváltozat előállításával, valamint ezt követő terjesztésével kapcsolatban az Archívum (továbbiakban: M.) milyen terjedelmű szerzői kizárólagos jogokat gyakorol?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Előzetes megjegyzések

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 101. § (3) bekezdése alapján a Szerzői Jogi Szakértő Testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet 1. § (3) bekezdése alapján felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek számít az Szt.-ben szabályozott vagyoni jog gyakorlásával kapcsolatos kérdés. Ennek megfelelően a Szerzői Jogi Szakértő Testület a megkereső által feltett fentiek szerinti kérdésekre a következő válaszokat adja:

A szakvélemény alapját képező tényállás

Az eljáró tanács szakvéleményét kizárólag a megkereső által rendelkezésére bocsátott információk alapján alakította ki, melyek a következők:

- a P. Ügyvédi Iroda, Dr. P. A. ügyvéd 2011. május 19-ei keltű, a Szerzői Jogi Szakértő Testület elnökének címzett szakvélemény iránti kérelmet tartalmazó levél, valamint annak mellékleteként csatolt összefoglaló a 2D-3D technikáról;
- 2011. augusztus 19-én tartott prezentáció, melyen a megkeresés tárgyát képező M. című filmből átalakított néhány pernyi digitalizált háromdimenziós mozgóképi anyagot mutatott be a megkereső az eljáró tanács előadó és szavazó tagjának.

A fentiekén túl a Szerzői Jogi Szakértő Testület, figyelemmel a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdésére, további tényállás kiegészítést, bizonyítást nem végzett, illetve nem hasonlította

össze – erre irányuló megkeresői kérdés hiányában sem – a már elkészült digitalizált 3D filmrészleteket az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás változtatással érintett részeivel. A digitalizált 3D filmváltozat létrehozatalakor végzett átalakítások, változtatások mértéke, illetve jellege tekintetében az eljáró tanács a szakvélemény kialakításakor a megkeresőtől származó információkra támaszkodott, illetve a változtatásokat az eljáró tanács nem ellenőrizte, már csak azért sem, mert a digitalizált 3D filmváltozat még nem készült el, abból a megkereső, illetve a gyártó cég képviselőinek tájékoztatása szerint még csak egyes részek állnak rendelkezésre. Egy ilyen néhány perces részt tekinthetett meg az eljáró tanács előadó és szavazó tagja.

A megkereső írásbeli kérelmében a Testületet, illetve a prezentációkor az eljáró tanács előadó és szavazó tagjait, a következők szerint tájékoztatta azokról a változtatásokról, melyeket az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotáson végre kíván hajtani a digitalizált 3D filmváltozat létrehozatala során:

- magas fokú digitális minőségjavítás mind a mozgókép, mind pedig a hangsáv tekintetében;
- az eredeti 2D mozgókép speciális szoftveres eljárás segítségével megvalósuló háromdimenziós térbeli átalakítása;
- új vizuális elemek (pl. háttér), illetve új animált karakterek beillesztése a mozgóképbe;
- helyenként megváltoznak a kameramozgások, a speciális effektek, valamint a világítás;
- új jelenetek is kerülnek a filmbe;
- az eredetileg szereplő hangok teljes lecserélése új, angol nyelvű szinkronhangokkal.

A gyártó cég képviselőinek tájékoztatása szerint a szoftveres 3D-sítés során jelentős személyes munkavégzésre van szükség. A speciális szoftveres eljárással az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás egyes képrétegei (layer-jei) egymástól elválasztásra kerülnek, ezáltal térhatásúvá válik a kép. Ugyanakkor az animációs szakemberek gyakorlatilag képkockáról képkockára haladva ki kell, hogy javítsák, helyenként ki kell egészítsék a képi elemeket. Továbbá a speciális szoftveres eljárás lehetőségeit kihasználva a szakemberek helyenként az eredeti beállításoktól eltérő kameramozgásokat, világítást, vizuális effekteket alkalmaznak, ezáltal a háromdimenziós jellegén túl egyes jelenetek, képek kompozíciója is megváltozik.

A megkereső tájékoztatása szerint a gyártó cég az eredeti magánszemély szerzők jogai tekintetében minden egyes jogtulajdonossal külön felhasználási, jogosítási, illetve jogátruházási szerződéseket kötött, illetve köt. T. B. rendezővel, valamint N. J. forgatókönyvíróval, a megkereső tájékoztatása szerint aláírásra is került a felhasználási szerződés.

A megkereső, illetve a gyártó cég álláspontja szerint az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotáson olyan mértékű, illetve jellegű átalakításokat hajtanak végre, hogy a létrejövő digitalizált 3D filmváltozat az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás átdolgozásának minősül, az új filmváltozat ezáltal egyéni eredeti származékos mű lesz. A megkereső álláspontja szerint ennél fogva a létrejövő digitalizált 3D filmváltozat esetében már nem az eredeti kincstári vagyongörbe, az M. vagyonkezelésébe tartozó filmről beszélhetünk, vagyis az új digitális 3D filmváltozat terjesztéséhez már nem lesz szükség a M. szerzői jogosulti engedélyére. A megkereső szakvélemény kérésében ennek az álláspontnak a megerősítését kéri a Szerzői Jogi Szakértő Testulettől.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület válasza a megkereső által feltett kérdésekre:

Ad 1.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a filmalkotás digitális többszörözése, a kép- és hangminőség javítása, továbbá a film 3D-technikával és digitális dolby 5.1. hanggal megvalósuló térhatásúvá tétele önmagában nem, de abban az esetben megalapozhatja az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 29. §-a szerinti átdolgozását, ha a digitalizálás, térhatásúvá tétel együtt jár a teljes animációs látványvilág, vizuális koncepció legalább bizonyos fokú átalakításával. A gyártó cég által tervbe vett átalakítások közül az új jelenetek, új látványelemek, megváltozó képkompozíciók, az eredeti filmben nem szereplő, a karakterek egyéniségét befolyásoló új hangok filmben illesztése, olyan fokú, illetve jellegű megváltoztatást jelenthetnek az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotáshoz képest, melyek megalapozhatják az Szjt. 29. §-a szerinti átdolgozást, illetve az eredetihez képest más, új származékos mű létrejöttét.

A kérdés konkrét megválaszolásához, hogy a digitalizált 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotás átdolgozásának minősül-e, a két filmváltozat alapos összehasonlítására lenne szükség. Az eljáró tanács ilyen összehasonlítást nem végzett (az új filmváltozat az eljáró tanács ismerete szerint még nem is készült el). A jelen szakvélemény célja, ennél fogva elsősorban azoknak a szempontoknak a sorra vétele, melyek meghatározzák, hogy az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotáson milyen típusú beavatkozások tekinthetők az átdolgozást végző animációs szakemberek szellemi tevékenységéből fakadó egyéni eredeti többletalkotásának, amelyek az új filmváltozatot az eredetihez képest más, származékos művé teszik.

Az eljáró tanács a kérdés megválaszolásakor abból indult ki, hogy a filmalkotás nem minden megváltoztatása jelent az átdolgozás szintjét elérő változtatást, illetve új származékos szerzői mű létrejöttét. A hatályos Szjt. rendelkezései (Szjt. 29. §) az átdolgozás során létrejött mű tekintetében megkövetelik az egyéni eredeti alkotásjellegét. Ez azt jelenti, hogy ahhoz, hogy a digitalizált 3D filmváltozatot az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotáshoz képest eltérő, más szerzői műként lehessen minősíteni, ahhoz az átdolgozás során meg kell, hogy jelenjen az átdolgozást végző animációs szakemberek szellemi tevékenységéből fakadó egyéni eredeti többletteljesítménye [Szjt. 1. § (3) bekezdés].

Az eredeti analóg technikával készült filmalkotás digitalizálás útján történő minőségi javítása, a kép-, illetve hangminőség javítás önmagukban nem jelentenek egyéni eredeti beavatkozást a műbe. A kép, illetve hang digitális másolása az Szjt. 18. §-a szerint többszörözésnek minősül, amely során önmagában szerzői jogi értelemben releváns változtatásról nem beszélhetünk. Azok a digitális többszörözés során megvalósuló változtatások, melyek célja a kép- és hangminőség javítása, anélkül, hogy a filmhez többlet alkotáselemek hozzáadására vagy meglévő mozgóképi elemek ilyen új, az eredetitől eltérő alkotáselemekkel való kicserélésére kerülne sor, szintén nem jelent olyan egyéni eredeti alkotói teljesítményt, amely megalapozná az átdolgozást, illetve származékos új mű létrejöttét.

Ezeknek a beavatkozásoknak, többszörözéseknek, változtatásoknak a célja nem új egyéni eredeti, az eredetitől eltérő, illetve ahhoz képest új alkotáselemekkel gazdagított film létrehozása, hanem az eredeti analóg technikával létrejött filmalkotás minőségi javítása, a mai mozikközönség elvárásaihoz igazodó korszerű filmminőség kialakítása.

A 3D-sítés, a térhatású kép, illetve az 5.1-es térhatású hanghatás elérése érdekében végzett műszaki változtatások szintén olyan beavatkozások, melyek során – egyéb alkotáselemek beillesztése hiányában – ugyancsak nem beszélhetünk új mű létrejöttéről, ezeknek a változtatásoknak is a mű befogadását, a közönség elvárásaihoz jobban igazodó minőségjavítást célzó hatása van. Az animációs filmeket kedvelő moziközönség az elmúlt, mintegy 10 évben hozzászólt, hogy a forgalomba kerülő animációs filmek párhuzamosan, a 2D mellett 3D változatban is megtekinthetőek. Az animációs filmek előállítása során pedig még régebben alkalmazzák a számítástechnikai eszközöket a figurák térhatású jellegének elérése érdekében (ún. 3D animáció), függetlenül attól, hogy ezeket a filmek korábban még nem 3D mozi vetítés céljára készülték. Az 5.1-es dolby digitális hang szintén régen ismert, alkalmazott műszaki megoldás a hang térhatásúvá tételére. A korábbi animációs filmek ilyen típusú átalakítása tehát elsősorban a közönség elvárásainak megfelelő minőségjavítást, illetve az érzékelés, a műbefogadás módjának korszerűsítését szolgálja.

Ahogy a gyártó cég képviselői is említették a digitalizált 3D filmváltozat elkészült néhány perces részletének bemutatásakor, a filmgyártás az 1920-as évek elejétől kísérletezik a 3D technikával. A filmes 3D technikát az 1950-es évektől kezdték alkalmazni, pl. Alfred Hitchcock *Dial M for Murder* (Gyilkosság telefonhívásra) című filmjében.¹ A 3D elsősorban a műbefogadás, az érzékelés pszichológiai hatását erősíti, illetve erős emocionális hatás gyakorlására alkalmas technika. A digitális mozi magával hozta a 3D technika reneszánszát, melyet napjainkban tapasztalhatunk. A 3D technika alkalmazása esetenként meghatározó szerepet játszhat a film egyéni eredeti koncepciója szempontjából, de ez egyben szükségszerűen azt is jelenti, hogy az egész látványvilág új, a hagyományos filmkészítéshez képest némileg eltérő módon kerül kialakításra, az alkotók új típusú figurákat, látványelemeket, vizuális és hanghatásokat alkalmaznak.

A minőségjavítást, illetve a műbefogadás módját érintő technikai beavatkozások – ahogy a megkereső, illetve a gyártó cég képviselői elmondták – csak részben automatizáltak, részben vihetők végbe az alkalmazott speciális szoftveres eljárás segítségével, a 3D-sítés jelentős részben a korszerűsítést végző animációs szakemberek képkockáról-képkockára történő aktív személyes beavatkozását, javítását igényli. Ennek ellenére nem tekinthető átdolgozásnak önmagában a térhatásúvá tétel, csak akkor, ha az egyidejűleg együtt jár a film látványvilágának valamilyen fokú „újrarendelődésével”, új, többlet vizuális elemek, effektek filmbe illesztésével.

A megismert tényállás, illetve információk alapján az eljáró tanács azt az álláspontot alakította ki, hogy a digitalizált 3D filmváltozat valószínűsíthetően el fogja érni az átdolgozás folytán létrejövő új, származékos mű szintjét, amennyiben az alkotók által tervbe vett új látványelemek, figurák, jelenetek, megváltozó képkompozíciók, az eredeti filmbe nem szereplő, a karakterek egyéniségét esetlegesen befolyásoló új hangok filmbeillesztése megtörténik. Ezek a változtatások ugyanis az alkotó animációs szakemberek, figuratervezők, operatőrök önálló szellemi tevékenységéből fakadó egyéni eredeti alkotáselemekkel gazdagíthatják a filmet, melyek az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotásban nem szerepeltek, és amelyek megvalósíthatják az eredeti filmalkotás teljes látványvilágának, koncepciójának valamilyen fokú újraalakítását.

---

1. Lásd a témában David S. Cohen cikkét a *Variety* folyóirat 2009. szeptember 15-i számában: *Filmmakers like 3D's emotional wallop - 'In-your-face' shots make depth a storytelling too* (<http://www.variety.com/article/VR1118008671?refCatId=1009>)

Megemlítendő továbbá, hogy az átdolgozás kérdésén túl, a 3D-sítés, a térhatásúvá tétel érintheti a magánszemély filmalkotók Szjt. 13. § szerinti szerzői személyhez fűződő jogát, azaz a mű egységének védelmével kapcsolatos szerzői személyhez fűződő jogot. Ezért mindkét szempontból, azaz mind az átdolgozás, mint a szerzői vagyoni jogokat érintő beavatkozás, mind a mű egységének védelme, mint szerzői személyhez fűződő jog szempontjából szükséges az eredeti szerzők engedélyének külön beszerzése.

Ad 2.

A digitalizált 3D filmváltozat előállításához, függetlenül attól, hogy átdolgozásról vagy azt el nem érő megváltoztatásról van-e szó - az eredeti alkotó szerzők engedélyén túlmenően - az Szjt. 82. § (1) bekezdés a) pontja alapján szükség van az M., mint a szomszédos jogokat kezelő szervezet engedélyére, továbbá az Szjt. 65. § (2) bekezdése alapján a filmelőállítói szerzői vagyoni jogokkal rendelkező szervezet engedélyére, amely – az alább kifejtettekre tekintettel – vagy a M. vagy a M.-P. Kft. Amennyiben a többlet alkotáselemek filmbeillesztése folytán a létrejövő digitalizált 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotás átdolgozásának minősül, és ezáltal a 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotásból származó, de attól különböző „más”, új műnek tekintendő, úgy amennyiben az átdolgozáshoz mind az eredeti szerzői jogosultak, mind a filmelőállítói jogosult(ak) hozzájárultak, úgy a digitalizált 3D filmváltozat terjesztése, illetve további bármilyen felhasználása már az eredeti 2D filmalkotás szerzői, illetve szomszédos jogosultjainak engedélye nélkül folytatható.

A mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény (a továbbiakban: Filmtv.) 35. §-a előírja, hogy a nemzeti filmvagyonra vonatkozó vagyonekezelői jog a M. -hez kerül. A nemzeti filmvagyonba tartozó filmalkotások, illetve azokhoz kapcsolódó jogok körét a Filmtv. 2. § 26. pontja a következőképpen határozza meg:

„nemzeti filmvagyon: az államot a szerzői jogról szóló, hatályon kívül helyezett 1884. évi XVI. törvénycikk 3. §-a alapján megillető szerzői jogok, a szerzői jogról szóló, hatályon kívül helyezett 1921. évi LIV. törvénycikk 3. §-a és 74. §-a alapján megillető szerzői vagyoni jogok, a szerzői jogról szóló, hatályon kívül helyezett 1969. évi III. törvény 41. § (3) bekezdése alapján megillető szerzői vagyoni jogok, a szerzői jogról szóló, 1999. évi LXXVI. törvény 64. §-a alapján megillető felhasználási jogok, továbbá a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 82. §-a alapján, mint szomszédos jogi jogosultat megillető jogok összessége, valamint az érintett filmalkotások eredeti negatívjainak példányai, melyek a kincstári vagyoni körbe tartoznak;”

A M. 1. című, eredeti, analóg technikával készült 2D filmalkotás 1986-ban jött létre. A filmgyártó által a filmmel kapcsolatban akkor megszerzett szerzői vagyoni jogok körét az 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: „rSzjt.”) 41. § (3) bekezdése úgy határozta meg, hogy „a filmre vonatkozó szerzői vagyoni jogokat a szerzőkkel kötött szerződések alapján jogutódként a filmgyár szerzi meg, és harmadik személyekkel szemben kizárólag a filmgyár gyakorolja”. A film gyártója a P. Filmstúdió volt, melynek jogutóda a jelenleg működő M.-P. Kft. A Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete, illetve az M. tájékoztatása szerint a film magyar-német-kanadai (P. Filmstúdió – I. GmbH – S. Pictures International Ltd) koprodukcióban készült.

A Filmtv. és a Filmtv. végrehajtása érdekében megkötött jogátruházási szerződések alapján kincstári vagyonkörbe, illetve az M. vagyonekezelésébe tartozó filmjogok terjedelmét a Filmtv. 2. § 26. pontjában foglalt rendelkezés folytán elsősorban a korábbi, a M. 1. eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás létrehozására kötött megfilmesítési szerződések

létrejötté idején hatályos rSzt. felhívott rendelkezései határozzák meg. Az eljáró tanácsnak ugyanakkor nincs ismerete arról, hogy a koprodukciós szerződés alapján milyen terjedelmű jogok kerültek annak idején a gyártó P. Filmstúdióhoz, illetve milyen jogok illetik a koprodukciós partnereket. A koprodukciós szerződés vizsgálata fontos lehet annak megítélése szempontjából, hogy pontosan milyen jogok tartoznak jelenleg az M. vagyonkezelésébe.

Szintén fontos kérdés, hogy a magánszemély alkotó szerzők, a rendező, forgatókönyvíró, operatőr, figuratervezők, egyéb látványtervezők stb. pontosan milyen terjedelmű jogokat határoztak meg a P. Filmstúdióval megkötött megfilmesítési szerződésben. A nyolcvanas évekre kialakult jogelméleti álláspont, illetve joggyakorlat ugyanis a rSzt. 41. § (3) bekezdése szerinti *cessio legis* szabályt a jelenlegi Szt.-ben a felhasználási szerződésekre vonatkozó értelmezési szabályokkal egyezően már úgy értelmezte, hogy „a filmgyártó a megfilmesítéssel nem szerzi meg a film összes lehetséges hasznosításának jogait”², hanem az automatikus törvényi jogutódlás is csak azokra a jogokra ment végbe, melyek a felhasználás rendeltetészerű céljának megvalósításához feltétlenül szükségesek, illetve a jogátruházás időpontjában ismertek voltak. Ezek a jogok, hacsak a filmgyártó és a szerzők ezeken túli jogokat is ki nem kötöttek a megfilmesítési szerződésben: az egyszeri filmrevétel, a film többszörözése, területi korlátozás nélküli terjesztése, video-terjesztése, továbbá a televíziós sugárzást is magában foglaló nyilvános előadása³.

A fentiek szerinti jogelméleti álláspont, illetve joggyakorlat alapján – a magánszemély szerzők és a P. Filmstúdió közötti külön kikötés hiányában – a film átdolgozásának joga a filmgyártóra nem szállt át.

Ezt az értelmezést támasztja alá a jelenleg hatályos Szt. is, amennyiben a felhasználási szerződésekre vonatkozó általános szabályok között a 43. § (5) bekezdésben foglalt rendelkezés kimondja, hogy ha a szerződés nem jelöli meg azokat a felhasználási módokat, amelyekre az engedély vonatkozik, az engedély a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra korlátozódik. Az Szt. 47. § (1) bekezdése továbbá külön kimondja, hogy a felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására. Az Szt. 55. §-a folytán ezeket a megszorító értelmezéseket a szerzői vagyoni jogok átruházására vonatkozó szerződésekre is alkalmazni kell. Bár az M. 1. megfilmesítésekor szerzői jogunk a filmek tekintetében a törvényi jogutódlás intézményét alkalmazta, az akkori jogelmélet és bírósági joggyakorlat az előzőek szerinti megszorító értelmezést a filmre vonatkozó szerzői vagyoni jogok tekintetében is alkalmazta.

A Filmtv. rendelkezései ugyan meghatározzák a kincstári vagyonkörbe, illetve az M. vagyonkezelésébe tartozó filmjogok körét, azonban ahhoz, hogy e jogok ténylegesen a Archivum, illetve mai nevén az M. vagyonkezelésébe kerüljenek, ezeket a jogokat a szerzői, illetve szomszédos jogi jogosult filmgyártó stúdiók, egyéb filmszakmai vállalatoknak, forgalmazóknak át kellett ruházniuk az Archivumra. Az eljáró tanács nem ismeri a létrejött filmjogi jogátruházási szerződések tartalmát, így speciálisan a M.-P. Kft. átruházási szerződését, ezért nem tud véleményt alkotni arról, hogy az M. 1. című filmmel kapcsolatosan pontosan milyen terjedelmű szerzői vagyoni jogok kerültek a M.-hez. A fentieknek megfelelően azonban annyi biztos, hogy azok a felhasználási jogok, így speciálisan a film átdolgozására vonatkozó szerzői felhasználási jog, melyek nem tartoztak a szokásos

---

² A gyakorló jogász kézikönyve – A szerzői jog (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1990.; szerkesztő: Petrik Ferenc) 211. oldal (XII. fejezet, fejezet szerzője: Dr. Gyertyánfy Péter)

³ Lásd: A gyakorló jogász kézikönyve – A szerzői jog (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1990.; szerkesztő: Petrik Ferenc), XII. fejezetben Dr. Gyertyánfy Péter által ismertetett jogelméleti álláspont és legfelsőbb bírósági joggyakorlat

terjesztési, nyilvános előadási, televíziós sugárzási jogok körébe, és amelyeket a szerzők eredetileg a megfilmesítési szerződés külön kikötése folytán speciálisan nem ruháztak át a gyártó P. Filmstúdióra, nem kerülhettek állami kincstári vagyonkörbe, illetve a M. vagyonkezelése alá. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy nem ismert számára, hogy pontosan hogyan osztották fel a P. és a külföldi – kanadai és német – koprodukciónak az M 1. című filmmel kapcsolatos szerzői vagyoni, felhasználási jogokat, illetve nem ismert, hogy a film megváltoztatásával kapcsolatos filmelőállítót megillető jogokat [Szt. 65. § (2) bek.] egyedül a magyar koprodukciónak, illetve esetleges jogutódai vagy az összes koprodukciónak partner – ideértve a külföldi partnereket is – együttesen jogosultak gyakorolni.

Megemlítendő még az Szt. 44. § (2) bekezdésében foglalt azon szabály, mely szerint a felhasználási szerződés (jogátruházás, törvényi jogutódlás) megkötésekor ismeretlen felhasználási módra érvényesen nem lehetett felhasználási engedélyt, jogosítást szerezni. Az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás digitális átalakítása, illetve 3D-sítése a többszörözés és a nyilvános előadás szempontjából veti fel azt a kérdést, hogy ezek a felhasználási módok a film keletkezésekor ismeretlen felhasználásoknak tekinthetők-e. A felhívott jogszabályhely alapján a felhasználásnak a szerződés megkötését követően kialakuló módszere nem tekinthető a szerződés megkötésekor még ismeretlen felhasználási módnak pusztán azért, mert a korábban is ismert felhasználási mód megvalósítását hatékonyabban, kedvezőbb feltételekkel vagy jobb minőségben teszi lehetővé.

A hivatkozott szabály szerint az eredeti analóg technikával készült 2D filmalkotás digitális többszörözése az Szt. 18. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekre is figyelemmel önmagában nem tekinthető olyan új felhasználási módnak, amely önmagában megalapozná, hogy a felhasználó a magánszemély szerzők engedélyét kell, hogy kérje a filmtöbbszörözéséhez. A digitális technika, a digitális, illetve számítástechnikai eszközökkel végzett minőségjavítás célja a korábban ismert felhasználási mód (terjesztés, nyilvános előadás, sugárzás) megvalósításának jobb minőségben történő lehetővé tétele, ami önmagában – egyéb technikai beavatkozások hiányában – nem teszi „ismeretlenné” az eredeti megfilmesítés időpontjában ismeretlen felhasználást.

Az eljáró tanács álláspontja az, hogy tekintettel arra, hogy a térhatás elérése, a sztereo 3D eljárások alkalmazásával már az 50-es évek óta ismert technikai eljárás volt, ezért a 3D-sítés (3D többszörözés és nyilvános előadás) önmagában még nem tenné szükségessé a szerzők külön engedélyét.

Az Szt. 44. § (2) bekezdésében foglaltaktól, illetve az átdolgozással, valamint az átdolgozási jog átszállásának kérdésével kapcsolatosan fent kifejtettektől függetlenül is azonban a digitalizált 3D filmváltozat létrehozásához mindenképpen szükséges mind a filmszerzők, mind a filmelőállítói jogosult(ak) engedélye. Az Szt. 65. § (2) bekezdésének megfelelően ugyanis a film hozzáadással, elhagyással vagy kicseréléssel való módosításához vagy bármilyen más megváltoztatásához a szerzők és az előállító engedélye szükséges.

Jóllehet az Szt. felhívott 65. § (1), (2) és (3) bekezdésében foglalt szabályok elsősorban az előállító és a szerzők közötti, az ún. „final cut” jogának gyakorlásával kapcsolatos eljárást rendezik, kimondva azt is, hogy a szerzők közötti eltérő megállapodás hiányában a rendező képviseli a többi szerzőt e jog gyakorlása tekintetében, az eljáró tanács álláspontja szerint a szerzők (rendező) és az előállító együttes engedélye harmadik személyek által végrehajtott változtatások esetén is szükséges.

A digitalizált 3D filmváltozat létrehozásával kapcsolatosan figyelemmel kell lenni továbbá a filmelőállítókat az Szjt. 82. § (1) bekezdés a) pontja alapján megillető jogra. A Filmtv. fentiekben hivatkozott 2. § 26. pontjában szereplő meghatározás külön is tartalmazza az Szjt. 82. § szerinti szomszédos jogokra való hivatkozást.

A felhívott Szjt. rendelkezés szerint a filmelőállítói jogosult engedélye szükséges a film többszörözéséhez. A film többszörözésének minősül az Szjt. 18. § (2) bekezdése értelmében a digitális másolás, illetve másolatok készítése is. Tekintettel arra, hogy a digitalizált 3D filmváltozat elkészítése szükségképpen együtt jár a filmalkotás digitális másolásával, illetve az így létrejött audiovizuális anyag további többszörözéseivel, ennél fogva az Szjt. 82. § (1) bekezdés (a) pontja szerint a 3D filmváltozat elkészítéséhez szükség van a filmelőállítói jogok tekintetében vagyongazdálkodási jogokat gyakorló M. engedélyére.

Kérdésként merül fel, hogy az Szjt. előzőekben hivatkozott, a film mindenfajta megváltoztatásához szükséges 65. § (2) bekezdése szerint előírt engedélyt a M.-től vagy az eredeti filmelőállítói jogosult jogutódától, azaz a M.-P. Kft.-től kell-e megkérni. Az Szjt. 65. §-ában szereplő jogokra ugyanis a Filmtv. kincstári vagyongörbe tartozó nemzeti filmvagyontörét meghatározó 2. § 26. pontja nem utal. A Filmtv. 2. § 26. pontja alapján a nemzeti filmvagyontörbe kerülő, filmelőállítót megillető szerzői vagyoni jogok törét nem lehet teljes bizonyossággal beazonosítani, mert a Filmtv. ebben a tekintetben az Szjt. 64. §-ára utal vissza, az Szjt. 64. §-a viszont nem a filmmel kapcsolatos szerzői vagyoni jogokról rendelkezik. A filmmel kapcsolatosan a filmelőállítót megillető, illetve rá a szerzőkről átszálló különböző jogokat az előbb hivatkozott 65. §, továbbá a 66. § rendelkezései határozzák meg. A Filmtv. értelmezésével kapcsolatos bizonytalanság miatt nem világos, hogy a filmelőállítót az Szjt. 65. § (2) bekezdés szerint megillető megváltoztatással kapcsolatos engedélyezési joggal az M. vagy az eredeti filmelőállítói jogosult P. Filmstúdió általános jogutóda, a M.-P. Kft. rendelkezik, amely második esetben a M.-mel való megállapodáson túlmenően a 3D filmváltozat létrehozásához a M.-P. Kft. engedélye is szükséges.

Tekintettel arra, hogy a megkeresőtől származó tájékoztatás szerint a magánszemély szerző filmalkotókkal folyamatban van, a többi filmszerzőt – ellenkező kikötés hiányában képviselni jogosult – T. B. rendezővel pedig a felhasználási szerződés már aláírásra is került, ezért a magánszemély szerzők engedélye a film megváltoztatásához, a megkereső tájékoztatása alapján, rendezettnek tekinthető.

Összefoglalóan a film megváltoztatása körében elmondható, hogy a digitalizált 3D filmváltozat előállításához, függetlenül attól, hogy átdolgozásról vagy azt el nem érő megváltoztatásról van-e szó, az Szjt. 82. § (1) bekezdés a) pontja alapján szükség van az M. engedélyére, továbbá az Szjt. 65. § (2) bekezdése alapján a filmelőállítói szerzői vagyoni jogokkal rendelkező szervezet, azaz az M. vagy a M.-P. Kft. engedélyére.

Az M. által vagyongazdálkodási tevékenysége keretében gyakorolt terjesztési jog terjedelmét a Filmtv. 2. § 15. pontja oly módon határozza meg, hogy az magában foglalja a forgalmazással, illetve az arra történő felkínálással, a moziüzemeltetéssel, a filmalkotás bármely adathordozón, így különösen videón és DVD-n történő kiadásával, értékesítésével, bérbeadásával, haszonkölcsönbe adásával, filmalkotások az EGT-államok területére történő kereskedelmi célú behozatalával, illetve kereskedelmi célú birtoklásával megvalósuló szerzői felhasználási jogokat. A Filmtv. definíciója nem foglalja magában a filmalkotás átdolgozására vonatkozó Szjt. 29. § szerinti szerzői felhasználási jogot. Az 1. kérdéssel kapcsolatosan kifejtettekből következően, amennyiben az új egyéni eredeti vizuális elemek, egyéb többlet

alkotáselemek filmbe illesztése folytán a létrejövő digitalizált 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotás átdolgozásának, az abból származó új műnek minősül, úgy ez azt jelenti, hogy a létrejövő digitalizált 3D filmváltozat már nem tartozik a továbbiakban a nemzeti filmvagyon körébe.

Az átdolgozás azt jelenti, hogy az eredeti műből származó mű, az eredetitől különböző, „más” mű lesz. A származékos új mű felhasználásához pedig, nincs szükség az eredeti mű szerzői jogosultjainak az engedélyére.

Amennyiben a többlet alkotáselemek filmbeillesztése folytán a létrejövő digitalizált 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotás átdolgozásának minősül, úgy a 3D filmváltozat az eredeti 2D filmalkotásból származó, de attól különböző „más”, új műnek minősül. Ennek folytán, ha az átdolgozáshoz mind az eredeti szerzői jogosultak, mind a filmelőállítói jogosult(ak) hozzájárultak, úgy a digitalizált 3D filmváltozat terjesztése, illetve további bármilyen felhasználása már az eredeti 2D filmalkotás szerzői, illetve szomszédos jogosultjainak engedélye nélkül folytatható.

Amennyiben a digitalizált 3D filmváltozat gyártója az egyes szerzőkkel, ide értve az eredeti 2D film alkotóit és az új 3D változatot készítő animációs szakember szerzőket is, olyan tartalmú megfilmesítési szerződést köt, amely nem tartalmaz korlátozást a szerzők részéről az átengedett felhasználási jogok tekintetében, úgy az Szt. 66. § (1) bekezdése alapján a 3D filmváltozat gyártója megszerzi az egyes közös jogkezelésbe tartozó, a jogszabály folytán a magánszemély szerzőknél maradó felhasználási jogokon kívüli összes filmmel kapcsolatos szerzői felhasználási, vagyoni jogot. Ebben az esetben a 3D filmváltozat gyártója, mint kizárólagos szerzői és szomszédos jogi jogosult joga a 3D filmváltozat felhasználása, illetve a felhasználás engedélyezés vagy jogátruházás folytán harmadik személyeknek történő lehetővé tétele.

Budapest, 2011. október 3.

dr. Tomori Pál,
a tanács elnöke

dr. Sár Csaba,
a tanács előadó tagja

dr. Kiss Zoltán,
a tanács szavazó tagja